

Avizul Comitetului Economic și Social European privind:

„Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind piața internă a energiei electrice”

[COM(2016) 861 final – 2016/379 (COD)];

„Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind pregătirea pentru riscuri în sectorul energiei electrice și de abrogare a Directivei 2005/89/CE”

[COM(2016) 862 final – 2016/377 (COD)];

„Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unei Agenții a Uniunii Europene pentru cooperarea autorităților de reglementare din domeniul energetic (reformare)”

[COM(2016) 863 final – 2016/378 (COD)];

„Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind normele comune pentru piața internă a energiei electrice (reformare)”

[COM(2016) 864 final – 2016/380 (COD)]

(2017/C 288/13)

Raportor: **Alfred GAJDOSIK**

Sesizare	Parlamentul European, 16.1.2017 Consiliul Uniunii Europene, 19.1.2017
Temei juridic	Articolul 194 alineatul (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională
Data adoptării în secțiune	16.5.2017
Data adoptării în sesiunea plenară	31.5.2017
Sesiunea plenară nr.	526
Rezultatul votului	185/2/2
(voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE salută propunerea Comisiei privind o nouă organizare a pieței, un regulament privind pregătirea pentru riscuri și noua organizare a cooperării autorităților de reglementare din domeniul energiei. Acestea marchează un pas înainte de la piețele naționale reglementate spre o abordare bazată pe piață a energiei electrice în UE care să garanteze securitatea aprovizionării la cele mai mici costuri posibile, ceea ce satisface principalele interese ale tuturor consumatorilor de energie electrică europeni, printre care întreprinderile din sectorul industrial și comercial și consumatorii privați. Obiectivul menționat nu va fi putea fi însă îndeplinit decât dacă se va merge în direcția unei electrificări mai intense a economiei, ceea ce ar reprezenta calea cea mai eficientă și mai flexibilă de a-l atinge.

1.2 În conformitate cu avizele anterioare, Comitetul subliniază că buna funcționare a piețelor de energie electrică reprezintă o condiție prealabilă pentru îndeplinirea obiectivelor uniunii energetice⁽¹⁾. CESE este de acord cu opinia Comisiei potrivit căreia, pentru ca piața să funcționeze bine, sunt necesare schimbări semnificative în organizarea pieței, în special ca urmare a utilizării tot mai mari a surselor regenerabile de energie electrică variabile⁽²⁾. Integrarea energiei din surse

⁽¹⁾ JO C 383, 17.11.2015, p. 84 și JO C 264, 20.7.2016, p. 117.

⁽²⁾ A se vedea, de asemenea, avizul TEN/626 pe tema „Starea uniunii energetice 2016” (A se vedea pagina 100 din prezentul Jurnal Oficial).

regenerabile în piața existentă nu va fi de ajutor. Este necesară o nouă piață. Comitetul consideră conceptul general al pachetului privind organizarea pieței ca fiind un răspuns bun la necesitatea acestor schimbări, pregătind calea către o tranziție energetică viabilă din punctul de vedere al costurilor și din punct de vedere financiar.

1.3 CESE apreciază abordarea generală a pachetului de organizare a pieței, în special obiectivele de a plasa consumatorii în centrul pieței energetice, de a crește aprovizionarea cu energie electrică și de a consolida cooperarea regională. Adaptarea corespunzătoare a normelor de piață și a cadrului de reglementare este un pas important în direcția unei aprovizionări stabile cu energie nepoluantă pentru toți consumatorii europeni, la cel mai mic preț posibil. Cu toate acestea, în anumite privințe se mai pot face îmbunătățiri. Sunt necesare, în special, norme mai specifice ⁽³⁾.

1.4 Decarbonizarea este unul dintre obiectivele strategice ale uniunii energetice și, prin urmare, este necesar ca obiectivul stimulării investițiilor în decarbonizarea pieței energiei electrice să fie susținut. Cu toate acestea, cel mai bun mod de a continua acest proces îl reprezintă condițiile egale și echitabile de piață, benefice atât pentru consumatori, cât și pentru tranziția verde. Internalizarea deplină a costurilor externe ale generării de energie electrică convențională, care să includă prejudiciile legate de schimbările climatice și prejudiciile aduse sănătății umane, este esențială pentru o decarbonizare eficientă și eficace. Impozitarea adecvată este cea mai bună abordare pentru a orienta investițiile către energia electrică ecologică.

1.5 CESE susține cu convingere că toți consumatorii, inclusiv industria, întreprinderile comerciale și gospodăriile au dreptul de a genera, stoca și comercializa energie și că comunitățile locale de energie au dreptul să sprijine, să dezvolte sau să închirieze rețele comunitare. Sunt necesare norme mai specifice, totuși, pentru a putea exercita aceste drepturi și a depăși obstacolele existente (accesul la rețea, taxele de rețea inechitabile și incorecte, obstacolele juridice și administrative etc.).

1.6 În plus, obiectivul trebuie să fie acela ca consumatorii europeni să aibă posibilitatea de a participa pe deplin la întreaga piață a energiei electrice și, prin urmare, în comerțul și furnizarea de energie electrică. Normele specifice pentru punerea în aplicare a condițiilor necesare pentru aceasta lipsesc din propunerile Comisiei. Este necesar să fie dezvoltate locuri și structuri de tranzacționare descentralizate, care să deschidă posibilități de tranzacționare directă chiar și a unor unități mici de energie. Dacă descentralizarea aprovizionării cu energie electrică și a tranzacționării energiei este o condiție prealabilă pentru integrarea deplină a consumatorilor pe piață, descentralizarea nu înseamnă o fragmentare a pieței europene de energie electrică.

1.7 Deși Comisia abordează în mod corect obiectivul de a consolida piețele pe termen scurt, pe termen lung acest lucru nu va fi suficient pentru ca investițiile în energie electrică din surse regenerabile să fie bazate pe mecanismele pieței. În acest sens, trebuie, de asemenea, asigurată posibilitatea comercializării energiei electrice din surse regenerabile cu ajutorul contractelor la termen și a contractelor cu instrumente derivate pe piețele descentralizate, ceea ce nu va fi posibil decât dacă sunt tranzacționate produse de echilibrare prin opțiuni de flexibilitate.

1.8 Având în vedere că problema curentă în multe țări europene nu este lipsa capacității de producere, ci surplusul de capacitate, mecanismele de asigurare a capacității pentru producerea energiei electrice convenționale ar trebui să fie utilizate numai ca soluții pe termen scurt în cazul în care produsele de echilibrare nu pot oferi securitatea necesară de aprovizionare, avându-se în vedere garantarea stabilității investițiilor pentru toți participanții de pe piață.

1.9 CESE reamintește că problema sărăciei energetice trebuie să fie luată în considerare pentru viitoarea politică către o societate cu emisii reduse de carbon. „Prosumul” poate fi o modalitate de a aborda această problemă, în măsura în care consumatorii vulnerabili au posibilitatea de a obține accesul la capitalul necesar prin împrumuturi publice sau cu ajutorul autorităților locale, regionale sau al altor entități, cum ar fi ONG-urile.

1.10 CESE subliniază că, având în vedere dimensiunea redusă a producerii de energie electrică din surse regenerabile de energie și din cogenerare în centralele termice și electrice în bloc, rețelele de distribuție care funcționează bine, moderne și inteligente devin tot mai importante. Reglementările naționale trebuie să le permită operatorilor de rețea să efectueze investițiile necesare și să îi încurajeze să facă acest lucru. De asemenea, sunt necesare investiții în îmbunătățirea interconectării rețelelor naționale de energie electrică. Ambele vor contribui la asigurarea aprovizionării cu energie și vor crea noi locuri de muncă în Europa,

⁽³⁾ A se vedea, de asemenea, avizul TEN/624 pe tema „Pachetul «Energie curată pentru toți»” (încă nepublicat în Jurnalul Oficial).

1.11 CESE subliniază că obiectivul de a asigura un nivel ridicat de securitate a aprovizionării cu energie electrică, în condiții de piață și într-un cadru în care consumatorii să joace un rol central, impune utilizarea intensivă a TIC (tehnologiile informației și comunicațiilor), a unor noi metodologii de planificare și a unor noi instrumente pentru exploatarea sistemului electric, care, împreună, permit identificarea în timp real a nevoilor consumatorilor și rețelelor, ceea ce presupune realizarea unor investiții importante în cercetare, dezvoltare și inovare (a se vedea punctul 3.13).

1.12 În ceea ce privește flexibilitatea, electromobilitatea, stocarea și alte opțiuni de echilibrare, CESE sprijină poziția Comisiei de a acorda actorilor independenți de pe piață prerogativa de a dezvolta aceste piețe importante, înainte ca operatorii de rețea să fie autorizați să-și asume un rol de gestionar sau operator al instalațiilor respective.

2. Conținutul comunicării Comisiei

2.1 În cadrul pachetului propus, Comisia subliniază: atingerea obiectivelor uniunii energetice presupune o reformă completă a pieței energiei electrice. Integrarea energiei din surse regenerabile în piața existentă nu va fi de ajutor. Este necesară o nouă piață.

2.2 Comisia Europeană își orientează noua politică de piață în jurul a două principii:

- trebuie introduse noi reguli de piață, care să reflecte principalele caracteristici ale energiei din surse regenerabile – descentralizarea și flexibilitatea – și care să contribuie la creșterea securității aprovizionării și a eficienței costurilor;
- consumatorii ar trebui să fie în centrul noii piețe de energie.

2.3 Propunerea Comisiei se concentrează, de asemenea, pe problema modalității de consolidare a securității aprovizionării printr-o abordare de pregătire pentru riscuri.

2.4 Un al patrulea aspect îl reprezintă o reformă a supravegherii în materie de reglementare prin redefinirea rolului și competențelor Agenției pentru Cooperarea Autorităților de Reglementare din Domeniul Energiei (ACER).

Fiind un aviz sectorial, prezentul aviz va evalua în primul rând textele legislative în măsura în care acestea îndeplinesc principiile enunțate la punctul 2.2. În opinia CESE, din moment ce această chestiune este, în principal, tratată în documentele privind piața internă a energiei electrice [COM(2016) 861 final și COM(2016) 864 final], prezentul aviz se concentrează în special asupra acestor două documente.

3. Observații generale privind organizarea pieței

3.1 Pentru o decarbonizare a sistemului energetic în ansamblu, inclusiv a încălzirii și a sectorului mobilității, este necesară o cotă ridicată de energie din surse regenerabile în producția de energie electrică. În fața acestei dificultăți, abordarea Comisiei este fundamental corectă: piața europeană de energie electrică trebuie să fie dezvoltată astfel încât să fie compatibilă cu energia din surse regenerabile. CESE apreciază această abordare clară ca un pas important pentru realizarea unei piețe europene a energiei electrice care să ajute la depășirea obstacolelor existente, cum ar fi constrângerile fizice cauzate de lipsa interconexiunilor, precum și diferențele de reglementare și impozitare între statele membre.

3.2 Un aspect inițial important este că energia din surse regenerabile variabile este, prin însăși natura sa, descentralizată; cu alte cuvinte:

- instalațiile de energie eoliană obținută cu ajutorul instalațiilor terestre (*onshore*) și de energie fotovoltaică sunt, în general, cu mult mai mici decât unitățile de producție convenționale;
- energia eoliană obținută cu ajutorul instalațiilor terestre și energia provenită din radiațiile solare este, în principiu, disponibilă oriunde;
- chiar dacă sursele regenerabile nu pot fi controlate, disponibilitatea lor poate fi prevăzută cu un grad ridicat de precizie; ca atare, energia de acest tip poate fi planificată într-un mod care să se ajusteze la consum, dacă se stabilesc stimulentele de piață adecvate.

Aceleași caracteristici sunt adesea valabile și pentru alte tehnologii, cum ar fi cogenerarea în centralele termice și electrice în bloc, care vor juca un rol important ca opțiuni de flexibilitate și echilibrare pe piețele viitoare de energie datorită eficienței lor ridicate.

3.3 Pe de o parte, aceste caracteristici dau naștere unor avantaje specifice, pe care Comisia Europeană le menționează într-o anumită măsură în propunerile sale pentru noua organizare a pieței. Cu toate acestea, propunerea Comisiei ar fi putut fi mai coerentă și mai concisă în ceea ce privește orientarea regulilor pieței în jurul acestor avantaje. În acest context, se atrage atenția asupra opiniilor formulate de CESE în avizul pe tema „Revizuirea Directivei privind energia din surse regenerabile” (TEN/622)⁽⁴⁾. Faptul că energia regenerabilă și alte tehnologii descentralizate contribuie la creșterea semnificativă a lichidității pieței este de o importanță deosebită pentru organizarea pieței.

3.4 Noua piață de energie se va caracteriza, după cum subliniază în mod întemeiat Comisia, printr-un număr de unități generatoare mult mai mare decât producția convențională, care dispune de un număr foarte mic de centrale electrice. Ca urmare, va exista o creștere semnificativă a diversității actorilor implicați în producerea energiei electrice. Transformarea consumatorilor în participanți mai activi joacă un rol vital în această privință. Generarea și cogenerarea de energie din surse regenerabile permite consumatorilor să devină producători, așa cum a confirmat Comisia în propunerea sa.

3.5 Este important de remarcat faptul că ideea de „a face din consumatori, consumatori activi” trebuie să se refere la toate categoriile de consumatori, inclusiv la consumatorii comerciali și industriali de energie, care pot realiza economii considerabile de costuri prin investiții în tehnologie de generare descentralizată concepută pentru autoconsum. Astfel, activarea consumatorilor va conduce nu numai la piețe ale energiei electrice mai lichide, ci și la impulsuri economice suplimentare: întreprinderile mici și mari pot câștiga de pe urma avantajelor competitive, va fi produsă valoare adăugată la nivel local, poate fi stimulată crearea de noi locuri de muncă. Pe de altă parte, multe gospodării nu dispun de mijloacele financiare necesare pentru a deveni „prosumatori”. Ajutoarele sub formă de împrumuturi favorabile consumatorilor și sprijinul activ al autorităților locale și regionale pot fi utile în această privință.

3.6 Cu toate acestea, există trei factori ce împiedică dinamizarea consumatorilor.

3.6.1 În primul rând, aproape niciunul dintre costurile externe ale centralelor pe cărbune și nucleare nu este internalizat. Printre aceste costuri, trebuie luate în considerare în special cele legate de deteriorarea sănătății și prejudiciile cauzate de schimbările climatice. Neinternalizarea acestor costuri pune net în dezavantajul energiei din surse regenerabile care nu cauzează efecte externe comparabile. Având în vedere că energia din surse regenerabile este cea care le permite în cea mai mare măsură consumatorilor să devină mai activi, se poate trage concluzia că participarea limitată a consumatorilor este, probabil, un deziderat politic, sau cel puțin un fapt tolerat cu bună știință. În întregul pachet de iarnă nu se face niciun efort pentru a rectifica această denaturare a pieței. Denaturarea este chiar mai mare deoarece neinternalizarea costurilor externe ale energiei electrice convenționale accentuează necesitatea de a subvenționa masiv energia din surse regenerabile.

3.6.2 Există un alt motiv pentru care tehnologiile descentralizate, cum ar fi energia din surse regenerabile sau centralele termice și electrice în bloc sunt dezavantajate sistematic în comparație cu centralele electrice convenționale. Forma actuală a piețelor angro de energie favorizează unitățile generatoare de mari proporții. Întrucât media producției de energie din surse regenerabile și sistemele termoelectrice centralizate sunt considerabil mai reduse ca dimensiuni și, prin urmare, nu beneficiază de economiile de scară necesare, ele se află în dezavantaj concurențial.

3.6.3 În cele din urmă, mulți actori mai mici sunt în imposibilitatea de a avea acces la piața de tranzacționare a energiei din cauza restricțiilor juridice, a normelor administrative, a cerințelor de autorizare și a celor birocratice. Acest lucru afectează în aceeași măsură gospodăriile și pe consumatorii comerciali și chiar industriali.

3.7 Aceste trei neajunsuri ale pieței actuale a energiei electrice ar putea fi remediate imediat dacă ar exista voință politică în acest sens. Cu toate acestea, CESE se teme că normele aferente propuse de Comisie nu sunt suficient de clare.

3.8 Tarifarea corespunzătoare a emisiilor de CO₂, care constituie una dintre problemele cele mai grave legate de costurile externe menționate mai sus, este minimul care trebuie făcut în cazul în care se dorește eliminarea distorsiunilor de pe piață în favoarea producerii convenționale de energie electrică, așa cum este descris la punctul 3.6.1. CESE a solicitat aceasta în repetate rânduri⁽⁵⁾.

⁽⁴⁾ Încă nepublicat în Jurnalul Oficial.

⁽⁵⁾ JO C 82, 3.3. 2016, p. 13.

3.9 Piața energiei electrice trebuie deschisă pentru mai multe structuri descentralizate, în special în ceea ce privește tranzacționarea cu scopul de a compensa dezavantajele menționate la punctele 3.6.2 și 3.6.3.

3.10 Descentralizarea nu trebuie să însemne fragmentarea sistemului european de electricitate. Ipoteza Comisiei conform căreia energia electrică ar trebui să se poată transfera liber acolo unde este cel mai necesară este fundamental corectă. Cu toate acestea, sunt necesare investiții pentru a îmbunătăți interconexiunea rețelelor naționale și un model de finanțare care să nu reprezinte o povară prea mare pentru consumatori.

3.11 Producerea energiei electrice în funcție de cerere – inclusiv cu ajutorul opțiunilor de flexibilitate și echilibrare, cum ar fi acumulatorii, sistemele de transformare a energiei electrice în energie termică sau în gaze și încărcarea vehiculelor inteligente – este cea mai bună abordare pentru a menține costurile de extindere a rețelei la un nivel minim. Acest lucru explică de ce „prosumul”, tranzacțiile directe între producătorii și consumatorii de energie electrică, precum și consolidarea responsabilității în materie de echilibrare propuse de Comisie sunt instrumente importante care ajută la asigurarea securității aprovizionării.

3.12 Propunerea Comisiei Europene reflectă, în general, aceste mecanisme. CESE este de acord cu această abordare, care va avea un impact pozitiv în special asupra piețelor subdezvoltate de energie electrică, ce suferă de pe urma unei suprareglementări puternice în unele state membre.

3.13 În acest context, propunerea Comisiei ignoră, cu toate acestea, în mare măsură, potențialul digitalizării. Digitalizarea permite înregistrarea electronică a consumului și a producției la nivel granular, până la cele mai mici unități (respectiv kilowați individuali). Înregistrarea profilurilor specifice și individuale ale consumatorilor prin intermediul unor contoare inteligente – și, în viitor, prin intermediul internetului obiectelor – în combinație cu varietatea participanților la producerea de energie – oferă, la propriu, fiecărui consumator posibilitatea de a deveni propriul său manager în materie de echilibrare. Programele de educație și de formare sunt importante pentru a permite unui număr cât mai mare de consumatori să îndeplinească acest rol și, prin urmare, pentru eliminarea dezavantajului structural (și anume lichiditatea limitată a pieței) al formelor de comerț descentralizate, cum ar fi tranzacțiile „*inter pares*”.

3.14 Ca un prim pas, normele de echilibrare a electricității [articolele 4 și 5 din Propunerea de regulament COM(2016) 861 final] ar trebui să fie adaptate astfel încât unitățile de măsură a energiei electrice să poată fi înregistrate cu un grad ridicat de precizie în timp. Ar trebui înființate piețe specifice pe termen scurt pentru tranzacționarea acestor cantități foarte mici de energie. Articolele 6 și 7 din Propunerea de regulament COM(2016) 861 final ar trebui modificate în consecință.

3.15 Din păcate, Comisia Europeană nu a propus nicio inițiativă în acest sens. În schimb, articolul 3 din Propunerea de regulament COM(2016) 861 final afirmă că participarea pe piață a consumatorilor și a întreprinderilor mici va fi posibilă prin intermediul agregatorilor. Agregatorii sunt justificați în principal prin efectele de portofoliu și costurile de tranzacționare. Cu toate acestea, aceștia vor dispărea în cazul în care comerțul cu energie electrică ar fi descentralizat. Ulterior, consumatorii de energie electrică și întreprinderile mici vor avea șansa de a participa pe deplin și în mod direct pe piața energiei electrice, dacă doresc să joace un rol activ și sunt în măsură să o facă. Aceasta înseamnă că Comisia Europeană nu face nici o referire la comerțul cu energie electrică atunci când vorbește despre „condiții de egalitate”, la articolul 3 alineatul (1) litera (i).

3.16 În acest context, tranzacțiile directe între producători și consumatori par a fi deosebit de promițătoare din punct de vedere economic, pentru că, într-un singur semnal de preț, ele pot reflecta diferite componente ale prețului care – spre deosebire de situația actuală din multe state membre – sunt în mare parte modelate de piață. De exemplu, semnalul de preț al tranzacțiilor directe poate reflecta o varietate de factori, cum ar fi:

- o contribuție forfetară pentru finanțarea infrastructurii de rețea;
- o contribuție dinamică, specifică fiecărei tranzacții, care să reflecte utilizarea serviciilor auxiliare necesare pentru tranzacția specifică în rețeaua de electricitate;
- o primă de capacitate pentru a finanța instalațiile de producere, de stocare și de conversie a energiei electrice, care face obiectul negocierii între părțile implicate în tranzacție.

3.17 Modelele de afaceri pentru comerțul descentralizat cu energie electrică nu sunt dezvoltate doar în unele state membre (de exemplu, Țările de Jos și Estonia); există, de fapt, modele foarte ambițioase, care sunt deja utilizate pe o serie de piețe din afara Europei, de exemplu în Statele Unite și Australia. Aceasta este în mod clar o tendință internațională. Europa își poate valorifica la maximum oportunitățile sale de export pe piețele mondiale de energie numai în cazul în care întreprinderile europene dezvoltă modele convingătoare de tranzacționare descentralizată și digitalizată a energiei electrice. Dar Uniunea Europeană ar trebui să ofere, de asemenea, întreprinderilor sale posibilitatea de a pune aceste modele în practică inițial pe piețele lor interne.

4. Observații specifice cu privire la anumite aspecte ale Propunerii de directivă COM(2016) 864 final, precum și cu privire la Propunerile de regulament COM(2016) 861 final, COM(2016) 862 final și COM(2016) 863 final

4.1 CESE salută angajamentul clar al Comisiei Europene de a decarboniza piața energiei electrice. Cu toate acestea, având în vedere raționamentul prezentat la punctul 3.6, restricționarea dispecerizării prioritare, astfel cum este prevăzută la articolul 11 din Propunerea de regulament COM(2016) 861 final, face mai dificilă atingerea acestui obiectiv, cel puțin atât timp cât nu există o internalizare completă a costurilor externe de producere a energiei electrice convenționale. Deși este în principal corectă instituirea ca regulă de bază pentru managementul dispecerizării a neutralității tehnologice, acest lucru presupune condiții de concurență echitabile. Având în vedere neinternalizarea costurilor externe ale producției convenționale de energie electrică, nu există condiții de concurență echitabile. Înainte de se a încerca să se reducă în mod serios dispecerizarea prioritărilor, așa cum se prevede în propunerea Comisiei, trebuie să se realizeze o internalizare integrală a costurilor externe.

4.2 Prin urmare, ar trebui să se prevadă că, pentru o perioadă limitată, dispecerizarea prioritărilor trebuie păstrată în toate statele membre, cu o pondere a energiei din surse regenerabile mai mică de 15 %. Statele membre cu o pondere mai mare ar trebui să prezinte Comisiei Europene spre examinare un cadru de dispecerizare corespunzător. Acest cadru de dispecerizare nu ar trebui să denatureze mecanismul de piață liberă pentru opțiunile de flexibilitate pentru emisii reduse de carbon și eficiența costurilor. Comisia Europeană ar trebui să examineze acest cadru pentru a evalua dacă este în măsură să susțină decarbonizarea.

4.3 În orice caz, pentru o politică aliniată, valorile de minimis prevăzute la articolul 11 alineatul (3) din Propunerea de regulament COM(2016) 861 final ar trebui înlocuite cu numerele respective [notele marginale 125 și 127 din Orientările privind ajutoarele de stat pentru protecția mediului și energie ⁽⁶⁾], pentru a permite participanților mici de pe piață să aibă în continuare o șansă de concurență loială.

4.4 Normele privind dispecerizarea și restricționarea în conformitate cu articolul 12 din Propunerea de regulament COM(2016) 861 final constituie un obstacol suplimentar pentru obiectivul de decarbonizare. Întrucât centralele electrice pe bază de cărbune, în special, au costuri relativ ridicate de pornire și oprire, operatorii acestor centrale vor lua în calcul aceste costuri în ofertele lor de redispecerizare. Instalațiile de energie eoliană și solară nu au aceste costuri. Rezultatul este că instalațiile de energie eoliană și solară sunt mai frecvent scoase din rețea, ceea ce reprezintă un regres pentru Europa în ceea ce privește decarbonizarea. Prin urmare, redispecerizarea bazată pe piață ar trebui să se limiteze la energia din surse neregenerabile.

4.5 CESE susține punctul de vedere al Comisiei Europene că distorsionările pieței trebuie să fie evitate în interesul consumatorilor. El încurajează Comisia Europeană să facă mai mult pentru a preveni denaturările actuale și viitoare ale pieței. Mecanismele de capacitate pentru centralele electrice convenționale, astfel cum este prevăzut de Regulamentul COM (2016) 861 final, ar putea conduce la denaturări suplimentare grave ale pieței, după cum recunoaște însăși Comisia Europeană. Astfel, mecanismele de capacitate trebuie văzute ca ultima opțiune pentru asigurarea securității aprovizionării și ca o soluție pe termen scurt. Este urgent nevoie de reguli mult mai specifice care să reglementeze în ce situații sunt permise mecanismele de asigurare a capacității.

4.6 Trebuie reținut că energia electrică din surse regenerabile intermitente (vânt și radiații solare), ca atare, nu poate să participe pur și simplu la mecanismele de asigurare a capacității și, de asemenea, nu poate fi tranzacționată pe piețele la termen. Deși, prin urmare, este corectă consolidarea tranzacționării pentru ziua următoare și intrazilnice, structura specifică a costurilor energiei solare și eoliene (respectiv costuri marginale zero) înseamnă că aceasta nu va duce la o refinanțare a investițiilor și a energiei din surse regenerabile. Energia electrică din surse regenerabile ar trebui să beneficieze de șansa de a deveni comercializabilă pe piețele viitorului. Singurul mod previzibil de a realiza acest lucru este corelarea energiei din surse regenerabile cu opțiunile de echilibrare și flexibilitate. La fel ca și stocarea în baterii, aceasta include în principal opțiuni tehnice, cum ar fi sistemele de transformare a energiei electrice în energie termică sau în gaze ⁽⁷⁾.

⁽⁶⁾ JO C 200, 28.6. 2014, p. 1.

⁽⁷⁾ JO C 82, 3.3. 2016, p. 13.

4.7 Cu toate acestea, există, de fapt, bariere de reglementare semnificative la nivelul statelor membre și, ca urmare, opțiunile de echilibrare nu își găsesc în prezent modele de afaceri. Textele legislative privind organizarea pieței nu oferă nicio soluție în acest sens. Ar trebui cel puțin adăugat un text la articolul 3 alineatul (1) litera (f) din Propunerea de regulament COM(2016) 861 final, astfel încât normele pieței și cadrul de dispecerizare care urmează să fie stabilite de statele membre să ofere un stimulent pentru utilizarea opțiunilor de flexibilitate. Aceasta poate, de asemenea, contribui la rezolvarea sau evitarea obstacolelor.

4.8 În acest context, CESE solicită stabilirea unor priorități clare. Ar trebui să fie posibilă utilizarea mecanismelor de asigurare a capacității pentru centralele electrice convenționale numai în cazul în care statele membre sunt în măsură să demonstreze că deficitul de capacitate nu pot fi remediate echilibrând energia electrică din surse regenerabile cu ajutorul opțiunilor de flexibilitate. Această obligație ar trebui inclusă la articolul 8 din Propunerea de directivă COM(2016) 864 final, iar articolul 14 din Propunerea de regulament COM(2016) 861 final ar trebui să fie modificat în consecință.

4.9 Astfel de opțiuni de echilibrare au două avantaje suplimentare. Întrucât fac ca energia din surse regenerabile să poată fi tranzacționată pe piața la termen, acestea sunt în prezent singura opțiune care promite că investițiile în instalațiile de energie din surse regenerabile pot fi refinanțate pe piață. În al doilea rând, ele sunt orientate local, făcând uz de faptul că energia din surse regenerabile este disponibilă practic pretutindeni (a se vedea punctul 3.2), crescând astfel valoarea adăugată la nivel local a energiei din surse regenerabile.

4.10 Producția descentralizată de energie electrică poate descărca rețeaua în cazul în care sunt disponibile stimulente adecvate bazate pe piață. Nu este, însă, cazul aici. Cel puțin calculul tarifelor de rețea [articolul 16 din COM(2016) 861 final] ar trebui să fie modificat, astfel încât să ofere un stimulent pentru producerea în imediata apropiere a consumatorilor, care să reflecteze utilizarea reală. În general, costurile specifice de rețea ale tranzacțiilor individuale de producere și consum pot fi determinate prin utilizarea contoarelor inteligente; principiul care reflectă utilizarea reală sugerează că acestea ar trebui să fie baza pentru calcularea tarifelor de rețea.

4.11 Producția de energie electrică care este corelată cu consumul este, de asemenea, facilitată prin intermediul unor zone precise de preț. Astfel, CESE sprijină pe deplin punctele de vedere cu privire la acest subiect prevăzute la considerentul 14 și la articolul 13 din Propunerea COM(2016) 864 final. Dar, în cazul în care solicitarea făcută la punctul 4.10 nu este pusă în aplicare, eficiența dobândită datorită zonelor mai precise de preț ar putea fi anulată și pierdută din cauza tarifelor de rețea stabilite într-un mod care nu reflectă utilizarea reală. Un standard de referință european pentru impozitarea energiei, care să consolideze semnalele de preț, ar fi un ajutor suplimentar.

4.12 Zonele mai precise de preț nu ar trebui să fie înțelese greșit ca o îndepărtare de necesitatea unei rețele de rețele europene bine interconectate, care este cel mai bun mod de a asigura o securitate ridicată a aprovizionării într-un mod rentabil.

4.13 Așa cum se arată la punctul 3.14, deschiderea comerțului cu energie electrică pentru consumatori și „prosumatori” este importantă pentru participarea deplină pe piața energiei. Prin urmare, articolul 3 din Propunerea de directivă COM(2016) 864 final ar trebui să fie clarificat. Participarea consumatorilor, care, conform articolului 3 alineatul (1), este limitată la producere, stocare și electromobilitate, trebuie să includă și tranzacționarea energiei electrice. La articolul 3 alineatul (2), barierele la intrarea pe piață ar trebui să fie definite mai clar. În conformitate cu punctul 3.6.3 din prezentul aviz, aceste bariere cuprind, în principal, economii de scară și obstacole administrative.

4.14 O modalitate de atenuare a acestor obstacole este ca statele membre să stabilească structuri comerciale speciale pentru producătorii, consumatorii și prosumatorii mici. Agenția pentru Cooperarea Autorităților de Reglementare din Domeniul Energiei ar trebui să fie responsabilă de monitorizarea punerii în aplicare a acestei cerințe. Mai mult decât atât, normele contabile simplificate pentru asociațiile de mici consumatori-producători ar putea fi incluse la articolul 4 din Propunerea de regulament COM(2016) 861 final. În cele din urmă, cuvântul „să tranzacționeze” ar trebui să înlocuiască cuvântul „să vândă” la articolul 15 alineatul (1) litera (a) din Propunerea de directivă COM(2016) 864 final.

4.15 În ceea ce privește sărăcia energetică [considerentul 14 și articolul 5 din Propunerea de directivă COM(2016) 864 final și articolele 28 și 29 din Propunerea de regulament COM(2016) 861 final], CESE a indicat în mod clar de mai multe ori că această problemă trebuie să fie rezolvată și că viitoarele acțiuni politice către o societate cu emisii reduse de carbon trebuie să o ia în considerare. Ca atare, CESE susține poziția pe care Comitetul a expus-o în avizul său anterior cu privire la această chestiune ⁽⁸⁾. În acest sens, CESE sprijină, de asemenea, poziția Comisiei și propuneri specifice. Cu toate acestea, CESE subliniază opinia prezentată în unele avize anterioare ⁽⁹⁾, și anume că energia din surse regenerabile și în special „prosumul” pot constitui, în anumite condiții, o metodă durabilă de prevenire a sărăciei energetice durabile, dacă consumatorilor vulnerabili li se asigură împrumuturi din surse publice și un acces mai ușor la capital cu ajutorul autorităților regionale sau locale sau al actorilor privați, cum ar fi ONG-urile. Importanța normelor privind consumatorii activi și comunitățile energetice locale prevăzute la articolele 15 și 16 din Propunerea de directivă COM(2016) 864 final ar trebui să fie înțeleasă, de asemenea, în acest context. „Prosumul” ca o posibilă modalitate de a evita sărăcia energetică ar trebui menționat în mod special la articolul 5 alineatul (2) din Propunerea de directivă COM(2016) 864 final.

4.16 În ceea ce privește drepturile consumatorilor, CESE salută faptul că responsabilizarea și protecția consumatorilor au un capitol dedicat lor în Propunerea de directivă COM(2016) 864 final. Articolul 10 ar trebui, de asemenea, să prevadă în mod explicit faptul că consumatorii trebuie să aibă dreptul atât de a-și indica preferințele specifice în ceea ce privește aprovizionarea cu energie electrică, cât și de a se asigura că aceste preferințe sunt respectate. Ar trebui adăugat un text la articolul 15 alineatul (1) litera (b) care să afirme că tarifele de rețea trebuie să fie specifice, astfel încât consumatorii să poată plăti doar costurile specifice de rețea care au fost cauzate de propria lor activitate individuală, respectiv cauzate de producerea, stocarea, consumul sau tranzacționarea energiei electrice. De asemenea, sistemul de tarife de rețea ar trebui să stimuleze activitățile favorabile rețelei, cum ar fi redirectionarea sarcinii, consumul propriu sau stocarea. Statele membre trebuie să demonstreze modul în care se realizează acest calcul al tarifelor de rețea în funcție de utilizarea efectivă. În acest context, predictibilitate este un factor esențial pentru consumatori, care le permite să realizeze investițiile respective în cunoștință de cauză.

4.17 CESE salută faptul că articolul 16 din Propunerea de directivă COM(2016) 864 final definește comunitățile energetice locale și le acordă drepturi corespunzătoare. Comitetul însuși a solicitat acest lucru în avizul pe tema „Sectorul energiei de tip cetățenesc și cooperativele prosumatorilor în domeniul energiei” ⁽¹⁰⁾. Acestea fiind spuse, tarifele menționate la articolul 16 alineatul (1) litera (d) trebuie să reflecte consumul real, și anume conform aceluiași principiu stabilit la punctul 4.16 din prezentul aviz în legătură cu articolul 15 din Propunerea de directivă COM(2016) 864 final.

4.18 Deși este de acord că comunitatea energetică are dreptul să își opereze propriile rețele, CESE susține că comunitățile energetice trebuie să aibă, de asemenea, dreptul de a funcționa ca un furnizor de bază. În aceste cazuri, li se vor aplica toate taxele corespunzătoare.

4.19 Trebuie tras un semnal de alarmă în ceea ce privește articolele 15 și 16 din Propunerea de directivă COM(2016) 864 final: pentru a-i face pe consumatori mai activi și pentru a crea comunități energetice locale este nevoie de utilizarea de energie din surse regenerabile. În cazul în care problemele descrise la punctul 3.6 și neajunsurile propunerii privind energia din surse regenerabile ⁽¹¹⁾ nu sunt remediate, procesul de activare a consumatorilor și comunitățile energetice locale vor fi afectate în mod considerabil, dacă nu chiar puse în pericol.

4.20 În ceea ce privește datele de contorizare inteligentă: așa cum este detaliat la punctul 3.13 din prezentul aviz, digitalizarea reprezintă o oportunitate majoră. În același timp, ea prezintă anumite riscuri în ceea ce privește protecția și securitatea datelor. CESE salută faptul că Comisia Europeană abordează acest lucru în articolele 19-23 din Propunerea de directivă COM(2016) 864 final.

4.21 CESE aprobă faptul că Comisia acordă relevanța corespunzătoare protecției eficiente a datelor generate în contoarele inteligente și că standardul UE pentru protecția datelor se va aplica, de asemenea, datelor privind consumul de energie electrică. Cu toate acestea, managementul datelor, proprietatea asupra datelor și datele deschise sunt neglijate. Articolul 23 ar trebui, prin urmare, să garanteze că, fără a aduce prejudicii protecției și caracterului confidențial al datelor, datele sunt puse la dispoziția tuturor părților interesate într-o formă anonimă și suficient de agregată. Pentru valorificarea întregului potențial al digitalizării, se impun acțiuni de educație și de formare destinate analfabetismul digital și excluderii consumatorilor.

⁽⁸⁾ JO C 341, 21.11. 2013, p. 21.

⁽⁹⁾ JO C 198, 10.7.2013, p. 1; JO C 34, 2.2.2017, p. 44 și JO C 82, 3.3.2016, p. 13.

⁽¹⁰⁾ JO C 34, 2.2. 2017, p. 44.

⁽¹¹⁾ A se vedea, de asemenea, avizul TEN/622 pe tema „Revizuirea Directivei privind energia din surse regenerabile” (încă nepublicat în Jurnalul Oficial).

4.22 În ceea ce privește rolul operatorilor de rețea, descentralizarea înseamnă că, în general, rețelele de distribuție vor câștiga o importanță strategică, ca și interconectarea rețelelor naționale. Este de o importanță crucială ca statele membre să dezvolte un cadru care să ofere operatorilor de rețea stimulente eficace și eficiente pentru a investi în îmbunătățirea rețelelor europene de electricitate. Acest lucru va stimula, de asemenea, creșterea economică și va genera locuri de muncă suplimentare. În acest context, CESE susține propunerea Comisiei de a consolida competențele ACER, care ar trebui să supravegheze politicile naționale în această privință.

4.23 Articolele 32, 33 și 36 din Propunerea de directivă COM(2016) 864 final oferă operatorilor de sisteme de distribuție drepturi condiționate în ce privește exploatarea opțiunilor de flexibilitate și a punctelor de reîncărcare pentru vehiculele electrice. Deși CESE salută progresele rapide în ceea ce privește flexibilitatea, electromobilitatea și pătrunderea pe piață a instalațiilor de stocare, este important ca prerogativa pe care Comisia propune să fie acordată actorilor independenți de pe piață să producă efecte reale și să fie respectată de către operatorii de sisteme de distribuție și de autoritățile naționale de reglementare. Același lucru este valabil și pentru exploatarea stocării de către operatorii de transport și de sistem [articolul 54 din Propunerea de directivă COM(2016) 864 final].

4.24 Înființarea unei organizații europene pentru operatorii de distribuție (entitatea DSO UE), astfel cum este prevăzut la articolul 50 din Propunerea de regulament COM(2016) 861 final, nu ar trebui să ducă la stabilirea autonomă a codurilor de rețea, deoarece acest lucru va consolida și mai mult puterea de piață potențială a operatorilor de distribuție. Ar trebui să se acorde ACER competențe pentru a elabora un cadru adecvat, iar autoritățile naționale de reglementare ar trebui consolidate în această privință.

Bruxelles, 31 mai 2017.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS
